

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KEHITYSTEHTÄVÄ

Benchmarkkaus

Lähellä Lähiössä -hanke

Viivi Salonen

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KEHITYSTEHTÄVÄ	5
2.1 Eriytymiskehitys	6
2.2 Lähiö	6
2.3 Helsinki malli	8
2.4 Osallistaminen ja yhteisöllisyys	9
2.5 Unelmien lähiö	10
3 KARTOITTAMISKOHTEET	12
3.1 Myyrmäki-liike ja Myyr York	12
3.2 Roihuvuori-seura	14
3.3 Our House	15
3.4 Hyvinvointia Huhtasuolle	17
3.5 Liipolan valotaideteos	18
3.6 Taidetta Lähellä, Taide lähiöiden yhteisöllisyyden vahvistajana -projekti	20
4 MENETELMÄT	22
4.1 Teemahaastattelu ja sen arviointi	23
4.2 Litterointi ja analyysi	24
5 TULOKSET	24
5.1 Lähiöiden osallistaminen ja yhteisöllisyys	25
5.2 Kriittiset huomiot	26
5.3 Taiteellinen laatu ja luovan luokan edustajat	28
LÄHTEET	30
LIITTEET	32

1 JOHDANTO

Lähiö-termiin mahtuu monipuolinen kirjo niin fyysisesti kuin sosiaalisestikin erilaisia asuinalueita. Fyysisesti osa lähiöistä on ihan kantakaupungin kupeessa, osa taas parinkymmenen kilometrin päässä. Asukkaiden sosioekonominen ja etninen tausta painottuvat eri tavalla eri lähiöissä. Lähiö sana vilahtelee erilaisissa julkaisuissa tiuhaan ja sitä esitellään usein negatiivisessa valossa.

Tutkimustulokset osoittavat, että pääkaupunkiseudun asuinalueiden etnisen eriytymisen kehitys on maltillisempaa kuin sen kansainväliset esimerkit, mutta kuitenkin vahvistuneet 2000-luvulla. Eriytyminen on voimistunut kantaväestön valikoivan muuttoliikkeen, sekä vilkkaan ja kasvaneen maahanmuuton seurauksena. Ikääntyneiden ihmisten muuttohalukkuus ei ole yhtä suurta kuin lapsiperheillä – lapsiperheet muuttavat paljon ja erityisesti uudet asuinalueet houkuttelevat heitä. Ankeiksi ja rumiksi mielleyt vanhat lähiöt ns. harmaantuvat, kun ikääntyvät vanhemmat jäävät alueelle lasten pois muuttaessa muualle. Kyky pitää kiinni asunnonvaihtoa harkitsevista, erityisesti kantaväestöstä, sekä kyky houkutella uusia asuntoa etsiviä asukkaita on heikkoa. Maahanmuuttajien ”keskittymiksi” muodostuneet asuinalueet ovat pärjänneet tässä muihin verrattuna huonosti. (Vilkama, Katja 2012 8-10).

Lähellä Lähiössä -hanke, johon tämä työ on tehty, tarkoituksena on tehdä kokeilukulttuurin merkeissä toimintakokeiluita eri lähiöissä. Toiminnan rinnalle otetaan tutkimuksellinen elementti liittyen toimenpiteitä edeltäviin ja sitä seuraaviin vaiheisiin. Tässä työssä esittelen vertaisarvion tuella erilaisia projekteja ja hankkeita, joissa on osallistettu lähiöiden asukkaita yhteisöllisiin projekteihin. Haastattelin henkilökohtaisesti hankkeiden projektipäälliköitä ja taitelijoita. Vertaisarvioinnin tuloksista kerron työn lopussa, jossa mm. vastaan kysymykseen, kuinka ei-tyypillisiä kulttuurin ja taiteen käyttäjiä saadaan osallistettua. Vertaisarvio on tärkeä toimenpide tässä hankkeessa, jotta voimme oppia näistä aiemmista projekteista ja hankkeista.

2 KEHITYSTEHTÄVÄ

Teen kehittämistehtävän ja harjoittelun Humak Ammattikorkeakoululle Lähellä Lähiössä -hankkeessa, joka jatkuu myöhemmin opinnäytetyönä. Lyhyesti Lähellä Lähiössä -hankkeessa tehdään kokeilukulttuurin hengessä nopeita ja rohkeita toimintakokeiluita lähiöissä, jotka ovat jollain tavoin leimautuneita. Leimautuneella lähiöllä tarkoitetaan tässä hankkeessa sosiaalisesti haasteellisia tai muuten segregoituneita lähiöitä. Hankkeen tarkoituksena on lisätä osallistamista ja yhteisöllisyyttä pysyvästi. Hanke sisältää neljä konkreettista toimenpidettä ja synnyttää osallistamisoppaan.

Kehitystehtäväni on kolmivaiheinen. Ensimmäisenä tehtäväni on tutustua aikaisempiin hankkeisiin, joissa lähiöiden asukkaille on tarjottu mahdollisuus osallistua yhteisöllisiin projekteihin ja toimenpiteisiin. Etsin onnistuneita, mutta mahdollisesti myös epäonnistuneitakin lähiöhankkeita vertailukehittämisen keinoin. Kun olen löytänyt sopivia kohteita Suomesta ja mahdollisesti ulkomailta, haastattelen projektien päälliköitä. Joko matkustan haastattelemaan projektipäälliköitä, tai haastattelen heitä sähköpostilla tai Skypeä välityksellä. En tutki, millaisia yhteisöprojekteja Helsingin Kalliossa on tehty ja miten niissä on onnistuttu, vaan benchmarkkaus-kohteiden tulisi olla muuallakin kuin Helsingissä ja nimenomaan tarkoitukseni on löytää nämä leimautuneet lähiöt. Tarkoituksena ei ole kopioida mitään suoraan muista hankkeista, vaan inspiroitua ja saada toimintatietoja ja vastauksia kysymyksiin, kuten: ”kuinka on onnistuttu osallistamaan alueiden asukkaita?”, ”millaisin keinoin ”ei-tyypilliset kulttuurin kuluttajat” tavoitetaan?”, ”onko heitä ylipäättään saatu mukaan toimintaan?”. Haastattelut ovat kehitystehtäväni toinen vaihe.

Kolmannessa vaiheessa tiivistän benchmarkkauksen ja haastattelujen tulokset ja esittelen ne Humakin innovaatiokurssin opiskelijaryhmille Kauniaisissa, Turussa ja Jyväskylässä. Tuloksien tulee olla valmiina tammikuun puolivälissä, jolloin innovaatiokurssin päiväopiskelijoilla on ns. kick-off -tilaisuus. Tulokset

antavat lähiöön jalkautuville opiskelijaryhmille esimerkkejä onnistumisista ja epäonnistumisista, sekä tietoa siitä, mitä osallistavaa ja yhteisöllisyyttä lisäävää Suomen lähiöissä on tehty. Tulokset myös kertovat, mitä opittavaa meillä on muista hankkeista ja mitä jalkautuvien opiskelijoiden kannattaa huomioida. Näiden vaiheiden jälkeen työ jatkuu opinnäytetyönä. Olen mukana toteuttamassa saatua oppia yhdessä pääkaupunkiseudun innovaatio-opiskelijoiden kanssa sekä mukana julkaisemassa hankesuunnitelman mukaista lähiöiden osallistamisopasta.

2.1 Eriytymiskehitys

Lähiöiden asuntokanta on vanhenemassa ja ne tarvitsevat nyt perusteellisia korjauksia. Lähiöistä on vuosien saatossa muodostunut erilaisia ympäristön, palveluiden ja asukasrakenteiden puitteissa. Tutkimukset kertovat kuitenkin asuinalueiden jakautumisesta. Lähiöiden erilaisuus ja persoonallisuus tuo kiinnostavia vaihtoehtoja asuinaluetarjontaan mutta valitettavasti asuinalueet ovat jakautuneet houkutteleviin ja arvostettuihin ja osa lähiöistä taas on joutunut taantumiskierteeseen.

Lähiöiden eriytyminen voimistuu, vaikka Suomessa vallitsee yksimielisyys siitä, että eriytymiskehitys turmelee viihtyvyyttä ja tasa-arvoa. Tyypillisiä eriytyneen lähiön piirteitä ovat sen asukkaiden korkea työttömyysprosentti, alhainen koulutustaso, vieraskielisten määrä, sekä mahdollisesti jo usean sukupolven ajan jatkunut syrjäytymisen kierre. Eriytymiskehitys säteilee etenkin kouluihin: yksikään koulu ei pysty enää tasaamaan oppilaiden valikoitumisesta johtuvia taasoeroja. Pääkaupunkiseudulla on huomattavissa jopa muutaman vuoden eroja oppilaiden taidoissa. (Helsingin Sanomat 2013).

2.2 Lähiö

Lähiö sanana herättää monenlaisia mielikuvia, omat kokemukset ja muiden mielipiteet lähiöistä muokkaavat ihmisten käsityksiä, joiden taustalla ainakin

osittain on sukupolvisidonnaisuus. Lähiössä lapsuutensa viettäneet saattavat nostalgisoida nuoruutensa asuinalueita, kun taas vanhempi ikäpolvi kaipaava oman lapsuutensa maisemiin maaseudulle ja näkee lähiöelämän kielteisessä valossa.

Lähiö on tyypillisesti alue, joka on rakennettu yhdellä kertaa ja lyhyessä ajassa. Alue on saattanut laajentua vaihteittain ja siitä syystä sen sisältä löytyy eri-ikäisiä ja -tyylisiä alueita. Vuoden 1947 Asemakaavaopissa määritellään lähiö taajaman osana, jolla on oma liikekeskuksensa tärkeimpine palveluineen. Helsingissä Pasila ja Merihaka saattavat näyttää lähiöiltä, mutta ne kuitenkin kuuluvat kantakaupunkiin, joten ne eivät täytä lähiön määritelmää. Mitä nämä tärkeät, lähiön vaatimat palvelut ja liikekeskukset sitten ovat? Kirjasto, uimahalli ja ostoskeskus. Vanhoja ”lähiöostareita” puretaan paljon mutta vielä löytyy sellaisiakin ostareita jotka ovat menestyneitä, kuten Helsingin Munkkivuoren ostoskeskus joka on Suomen vanhin. Ostareita ja niiden ympäristöä kuitenkin usein haukutaan levottomiksi. (Parempaa lähiöarkea 2016) & (Norvasuo, Markku 2010 51).

Lähiöasukkaista osa käy kantakaupungissa töissä, jolloin he hoitavat päivittäisiä asioitaan kotiinpaluun yhteydessä. Tämä vaikuttaa palveluiden säilymisen lähiöalueella. Alueita suunniteltaessa niihin suunniteltiin yksityisen sekä julkisen sektorin palvelut. Julkisten palveluiden säilyminen 2000-luvulle saakka on ollut kohtuullista, mutta erityisesti päivittäistavarakaupat ovat pyrkineet 200-luvulla pois lähiöistä suuryksiköihin. Suuret hypermarketit sijaitsevat suurten pääteiden varsilla keskustan ulkopuolella ja vetävät erikoistavarakauppoja puoleensa: apteekit, postit ja pankit ovat siirtyneet hypermarkettien kattojen alle. Tämä edellyttää lähiöasukkaalta auton omistamista päivittäisten asioiden hoitamiseksi, sillä ainoastaan pienet elintarvikeliikkeet ovat jääneet lähiöihin. Erikoistutkija Katja Vilkama kirjoittaa julkaisussaan, että lähiöt eivät ole tasa-arvoisessa asemassa kehittämistoimia ajatellen, sillä taantuvilla kaupunkiseuduilla tai vetovoimaisilla kaupunkiseuduilla, mutta kaukana kaupungin keskustasta sijaitsevat lähiöt ovat vaikeimmassa asemassa. Kiinnostavampia vaihtoehtoja asuinalueeksi on tarjolla, joten nämä ongelmalliset alueet eivät houkuttele uusia asukkaita. (Vilkama, Katja 2011 41-45).

Palveluiden katoaminen ja elementtitalojen rapistuminen heikentää alueen ja asuntojen arvoa sekä mainetta. Maine on tärkeä ja monella Suomen lähiöllä se on huono. Helsingin Sanomien Kuukausiliitteessä kirjoitettiin Jakomäestä, suomalaisesta pahamaineisesta lähiöstä: ”Jokainen tietää, millainen Jakomäki on, vaikka ei olisi koskaan käynyt siellä”. Negatiivisilla mielikuvilla on seurauksia, ne vaikuttavat alueen kehitykseen asuntojen hintojen alentumisena sekä ihmisten muuttopäätöksiin. Tutkimukset ovat osoittaneet, että poismuuttohaluja lisää esimerkiksi maahanmuuttajien määrän merkittävä kasvu alueella. Myös sosiaaliset häiriöt naapurustossa vaikuttavat näihin päätöksiin. (Lähellä lähiössä 2016).

2.3 Helsinki malli

Helsinki-malliksi kutsutaan Helsingin kulttuurikeskuksen kehittämää osallistavaa alueellista kulttuurityön mallia. Helsingin kulttuurikeskuksen tavoitteena on tasa- ja monipuolistaa eri kaupunginosien taide- ja kulttuurintarjontaa. Mallissa kannustetaan eri alueiden asukkaita ja niissä toimivia yhteisöjä osallistumaan taiteen ja kulttuurin tekijöiksi. Mutta myös taidelaitoksia ja ammattilaisryhmiä toimimaan laajemmalla alueella eri yhteistyötahojen ja asukkaiden kanssa. Taideorganisaatioiden halutaan tavoittavan uutta yleisöä, mutta ennen kaikkea halutaan vahvistaa kaupunginosien yhteisöllisyyttä sekä kulttuurista osallistumista ja edistää positiivista profiloitumista. Helsinki-mallin pilottivaihe on painottunut neljään eri asuinalueeseen.

Helsinki malli lienee saanut vaikutuksia Lion-mallista, joka on Ranskan Lionissa vuosituhaten vaihteessa aloitettu toimintamalli, jonka periaatteena on sitouttaa julkista tukea nauttivat kulttuurilaitokset sekä taitelijaryhmät lähiöyhteisöjen kehittämiseen. Hankkeen keskiössä ovat olleet haasteelliset kaupunginosat ja erilaiset ryhmät, jotka ovat jääneet pimentoon kulttuuripalveluista. Elinkeinoelämä, sosiaalisektori sekä kaupunginkehittämissktori on saatu mukaan hankkeeseen. Lion kulttuurityönmalli – toimisiko tämä Helsingissä -raportissa painotetaan mahdollisuuksia, joita Helsingissä jo on kulttuurityön rikastamiseksi. Meidänkin haasteellisissa kaupunginosissamme toimii erilaiset verkostot jotka luovat kontaktipintoja vuorovaikutteisten hankkeiden käynnistämiseksi. Nämä ver-

kostot ovat jo lähellä asukkaita ja käyttävät helposti lähestyttäviä keinoja. Pitkälisen työn ja kaupungissa vallitsevan tahtotilan kautta on syntynyt tuloksia Lionissa tämän toimintamallin avulla epäonnistumista ja riskinottoa huomioimatta. (Lion kulttuurityömalli – toimisiko se Helsingissä? 2011).

2.4 Osallistaminen ja yhteisöllisyys

Osallistaminen kuulostaa minusta siltä kuin joku laittaisi tai ikään kuin pakottaisi sinut osallistumaan johonkin. Osallistamista kuitenkin kuvataan toimintatavaksi, joka perustuu eri toimijoiden ideoiden, osaamisten ja taitojen hyödyntämiseen ja käyttöön yhteisesti sovittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Osallistamisen käsikirjassa (2016) sanotaan, että yhdessä osataan enemmän kuin yksin. Tästä syystä osallistaminen on sukua parviälylle tai joukkoälyn hyödyntämiselle. Pelkkä pohdiskelu ja suunnittelu ei itsessään riitä osallistamiseksi, vaan tärkeä osa sitä on käytännön toteutus – moniulotteisesti ja konkreettisesti. Osallisuus on vastuullisuutta ja sitoutumista joka voidaan nähdä eräänlaisena myönteisenä omistajuutena. (Auvinen & Liikka 2016). Kappaleen alussa sanoin, että osallistaminen kuulostaa pakottamiselta ja siinä on hieman negatiivinen sävy, mutta Osallistamisen käsikirja jakaa osallistamisen kolmeen periaatteeseen, joista ensimmäinen periaate kumoaa väittämäni ensi töikseen 1.) yksilöt ja yhteisöt ovat toiminnan subjekteja eli toteuttajia ei objekteja 2.) toiminnan etuja ovat avoimuus ja erilaisuus, joten mukaan aktivoidaan moniulotteinen kirjo toimijoita 3.) toiminta muovautuu ja kehittyy koko ajan. (Auvinen & Liikka 2016).

Osallistaminen on tärkeä koska yksilöiden ja yhteisöjen rohkaisemisella voidaan saada monia piileviä voimavaroja esille. Monipuolisia näkökulmia saadaan esille osallistamisella sekä vahvistusta yksilöiden ja yhteisöiden aitoon omistajuuteen tärkeissä asioissa kuten esimerkiksi oma asuinalue. (Auvinen & Liikka 2016). Tulokset-kappaleessa esittelen teemahaastateltavien vastauksia siitä, miksi heidän mielestä osallistaminen on tärkeää.

Mitä on sitten yhteisöllisyys? Tähän kysymykseen on monia vastauksia, eikä sanalle ole yhtä oikeaa määritelmää. Toinen ymmärtää yhteisöllisyyden sitä kautta, että järjestetään yhdessä jokin tapahtuma, jonka ympärille voi rakentua

eri toimintoja, jotka tuovat yhteen erilaisia ihmisiä. Tämän kautta muodostuu yhteisö, esimerkiksi tapahtumaa tekevien ihmisten kesken, joka puolestaan vie meidät yhteisöllisyyden ytimeen. Toinen mieltää yhteisöksi perheen, suvun, kotikylän tai heimon, ja kaikki näissä yhteisöissä tapahtuva koetaan yhteisöllisyydeksi

Paasivaara ja Nikkilä (2010) kirjoittavat kirjassaan yhteisöllisyyden koostuvan vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta ja tekemistä, sekä henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta. Yleiskäsitteenä yhteisöllisyyttä käytetään kuvaamaan yhteistyötä ihmisten välillä sekä sen erilaisia yhteistyön muotoja (Paasivaara & Nikkilä 2010). Sitra, julkisoikeudellinen rahasto, joka ottaa kantaa yhteiskunnallisesti tärkeisiin kysymyksiin, määrittelee yhteisöllisyyden mielestäni hyvin, sanoen ”yhteisöllisyyden, yhteisöjen ja yhteisöllisen elämän olevan välttämättömiä ihmisen olemassaololle sekä toiminnalle”. (Sitra 2016)

2.5 Unelmien lähiö

Taantuneita asuinalueita pyritään parantamaan ja tässä asukkaiden aktiivisuuden lisääminen nähdään tärkeänä toimenpiteenä. Asukkaiden aktiivisuus ja toiminta vahvistavat heidän tunnettaan alueelle kuulumisesta ja lisää samalla alueen positiivista imagoa. Mahdollisesti tämän myötä myös halukkuus alueen ylläpitoon kasvaa ja aluetta halutaan kehittää eri tavoin. Paikallispolitiikkaan osallistuminen ja lähiympäristöstä huolenpito ovat mahdollisia aktiivisuuden palkintoja. (Lähellä kaupungissa 2016).

Parhaimmillaan lähiössä kohtaavat luonto ja palvelut – tämä ei ole edes unelmointia vaan totta. Mietitään hetki unelmalähiöitä: Helsingin Jätkäsaari on oiva esimerkki tähän. Siellä tuntuu olevan kaikki, mitä asumiselta ja ympäristöltä halutaan, siellä rakennetaan yhteisöllisyyttä ja seiniä asukkaiden ehdoilla. Otetaan esimerkkinä Jätkäsaareen nouseva Sukupolvikortteli: se muodostuu kolmesta talosta, Helsingin seudun nuorisosäätiön HOASin jo valmiista talosta, Asuntosäätiön tarjoamasta hitas-omistustalosta, sekä Settlementiasuntojen vuokra-

asunnoista eri ikäisille. Samalle alueelle seniorit ovat itse rakennuttaneet Aikali-säksi kutsutun talon. Kaikkien näiden yhteisenä tekijänä ja kantavana ideana on ollut yhteisöllisyys. Kuinka se sitten näkyy näissä taloissa: perusideana on tuoda eri ikäiset ja eri tavalla asuvat ihmiset yhteen tarjoamalla kohtaamisiin kannustavia yhteisiä tiloja. Sukupolvikorttelin yhteiset tilat sijaitseva Settlementi-asuntojen talossa, jonne on suunniteltu asukastuvan lisäksi mm. äänieristetty bänditila. Tilojen lopullisesta käytöstä päättävät asukkaat itse. Kaiken lisäksi alueelle tulee ”korttelivalmentaja”, jonka tehtävänä on tukea ja kannustaa asukkaita yhteiseen tekemiseen ja ylläpitämään naapuriyhteisöä. (Valomerkki 2016).

Jätkäsaareen on noussut myös unelmien taloksi tituleerattu kerrostalo. Asunto osakeyhtiö Helsingin Malta rakennutti 61:n asunnon kerrostalon, jonka asunnot ovat kooltaan 30-150 neliometriä. Talossa on määräysten mukaiset yhteiset tilat ja lisäksi sinne rakennettiin vielä 500 neliometriä yhteisöllistä tilaa. Saunaosastosta, viherhuoneista, sekä kahdesta eri keittiöstä koostuvat yhteisölliset tilat olivat tärkein motiivi yhdestä projektin vetovastuullisista, Salla Korpelalle. Hän haluaa jakaa arkea naapureiden kanssa ilman suurempia hössötyksiä ja järjestyksiä. (Valomerkki 2012).

Timo Kopomaan (2011) kirjassa Lähiö 2.0 haaveillaan leppoisasta lähiöstä ja kuvitellaan miltä sen mahdollisesti näyttäisi. Torikahvilat, kirjastot, kirkot, puutarhat, ranta-alueet ja uimalat ovat tuttuja paikkoja rauhoittumiselle meidän arkihavaintojemme perustella. Leppoisassa kaupungissa olisi pysäkkejä vauhdittomuudelle, kirjoittaa Kopomaa. Liikennemerkkejä leppoiisiin tiloihin meillä ei ole, päinvastoin meiltä löytyy merkkejä lähinnä kieltojen kautta kuten älä tupakoi tai älä puhu kännykkään. (Kopomaa 2011, 23). Toiminnallisuus versus lepo, mitä on tapahtunut mattolaitureille jossa ennen vaan vietettiin aikaa ja ”hengailtiin”. Nykyään makuupaikka maksaa enemmän kuin istumapaikka. Tai jos joku henkilö levähtää jossain tai ottaa torkut puistonpenkillä se yhdistetään automaattisesti juopuneeseen henkilöön, josta seuraa ongelmia. Pikemminkin paikkoja, joissa voi porukkaa kerääntyä ja viettää aikaa vain ”lepäämällä” pyritään poistamaan, sillä ne nähdään mm. nuorison sotkemina, puliukkojen ja -akkojen kokoontumispaikkoina, leppoisassa kaupungissa tai lähiössä tämä olisi juuri toisin päin. (Kopomaa, 2016).

3 KARTOITTAMISKOHTEET

Olen valinnut erilaisia projekteja ja hankkeita benchmarkkaus-kohteiksi. Osa projekteista on puhtaasti taideprojekteja, kuten Liipolan valotaideteos ja osa taas toteutettu asukaslähtöisesti, eri yhdistysten tukemina. Näille kaikille yhteistä on ympäristö, jossa on toimittu: lähiö. Pidän tärkeänä, että valikoituneet projektit ovat toisistaan hyvinkin erilaisia, jotta tämän kehitystehtäväni primääri tarkoitus – eli löytää keinot tavoittaa ei-todennäköisiä kulttuurin- ja taiteenkäyttäjiä toteutuisi. Lisäksi tärkeää on, että näistä esitellyistä projekteista ja hankkeista saisi inspiraatiota. Alla avaan valikoituneita benchmarkkaus-kohteita ja esittelen hieman yhdistyksiä, sekä henkilöitä projektien taustalla.

3.1 Myyrmäki-liike ja Myyr York

Myyrmäki-liike on perustettu 2012 edistämään Myyrmäen alueen elävöittämistä. Liike on edistänyt erityisesti katutaidetta ja graffitiitaidetta Myyrmäessä. Avoimet kaupunkitapahtumat, kuten kirpputorit, ulkoilmaelokuvat ja katuruokailutapahtumat kuuluvat Myyrmäki-liikkeen toimenkuvaan. Aktiivinen oman kaupungin osan kehittäminen on vahvana osana liikkeen toimintaa. Haastattelin Petteri Niskasta, joka on toiminut liikkeen keulakuvana alusta lähtien.

Liike hallinnoi Myyr York Street Art -hanketta. Myyr York -”käsité” on lanseerattu kuvaamaan Myyrmäki-liikkeen työn sisältöä ja sen tuloksia. Myyr York on sanana liikettä paljon vanhempi: se juontaa juurensa jo 1970-luvulta, jolloin vanhat 14-kerroksiset kerrostalot, ”Myyrmäen pilvenpiirtäjät”, ja alueella kulkeva junarata yhdistelmänä toivat mieleen maiseman New York –elokuvista. Tämä synnytti nuorison kielessä termin Myyr York. On olemassa myös Facebook-sivusto ”Humans of Myyr York”, joka imitoi vastaavaa ”Humans of New York” -sivustoa. Tässä käytetään Myyr York -nimeä, koska yhteys New York sivustoon on niin vahva. Tämä oli alkujaan pienen ryhmän toteuttama, mutta tällä hetkellä se on

vanhojen valokuvien entisöijä Olli Bergin holhoama projekti. Hän kuvaa erilaisia ihmisiä Myyrmäen alueella ja kirjoittaa heistä pienen heidän kertoman tarinansa itsestään sen yhteyteen. Myyr York, one story at a time – näillä sanoilla kuvataan sivustoa Facebookissa.

Vantaan kaupungin ja Vantaan taidemuseon Artsin kanssa yhteistyössä käynnistetty hanke Myyr York Street Art Galleryn tarkoituksena on maalata Myyrmäen alue eurooppalaisittain merkittäväksi katutaidekohteeksi. Maalatut alikulku-tunnelit, talojen päätyihin toteutetut muraalit, pienemmät kaupunkikalustemaalausyöt ja Vantaan Taidemuseolla järjestettävän Meidän katu -näyttely ovat osa tätä hanketta. Katutaide on ollut Myyrmäen historiassa pitkään, esimerkiksi jo 80-luvulta asti olemassa ollut Myyrmäen nalle -logo. Oheistuotteena on syntynyt Street Art Vantaa, joka on Vantaalla ja muualla Suomessa katutaidetta tekevä ryhmä. Tässä ryhmässä on myös myyrmäkeläisiä taitelijoita mukana. Lähi-alueiden kouluilla on ollut merkittävä rooli Street Art Galleryä tehtäessä.

Myyrmäki-liike on järjestänyt mm. Yhteismaa ry:n Illallinen taivaan alla -konseptin mukaisen Illallinen Myyrmäenraitilla -tapahtuman. Tapahtuma on järjestetty kolme kertaa ja se on koontunut eri kokoisen porukan alueen asukkailta nauttimaan yhdessä illallista Myyrmäenraitille pitkien, liinoitettujen pöytien ääreen. Aikapankki-niminen on palveluiden ja tavaroiden vaihtamisen väline, joka toimii Myyrmäessä. Vaihdonvälineenä toimii aika jäsenien kesken. Ideana Aikapankille on, että jokainen jäsen tarjoaa muille jäsenille osaamaansa ja haluamaansa työtä, jolle saa vastineeksi sellaista apua, jota itse tarvitsee. Vaihdonyksikkönä toimii ”Myyr-Tovi”, joka vastaa mitä tahansa tunnin mittaista työtä. Aikapankki toimii internetissä rakennetun foorumin kautta.

Myyrmäki-liike järjesti Martinkeskuksen jäähyväiset elokuussa 2016. Martinkeskus on yksi Suomen ensimmäisistä kauppakeskuksista 1970-luvulla. 27 liikettä ja toiseen kerrokseen johtavat liukuportaat edustivat kaupallisen rakentamisen kärkeä. Kauppakeskuksen 46-vuotiselle taipaleelle haluttiin antaa kunniallinen päätösjuhla, samaan tapaan kuin sille annettiin avajaiskonserttikin 70-luvun taitteessa. Päätöskonserttia edeltävinä viikkoina ostoskeskuksessa pidetään katutaidetapahtuma, jonka teoksia yleisö sai ihailta itse konsertissa. Musiikilla ja ka-

tutaiteella on vahva identiteetti Martinlaaksossa, joka lasketaan Suur-Myyrmäen alueeksi.

3.2 Roihuvuori-seura

Roihuvuori sijaitsee noin kymmenen kilometrin päässä Helsingin keskustasta. Huonosta maineesta aikanaan kärsinyt alue valittiin vuonna 2010 Kotiseutuliiton kilpailussa vuoden kaupunginosaksi. Yhtenä tärkeimpänä valintaperusteena oli Roihuvuoren aktiivinen asukastoiminta. Kyläjuhlat, hyötykasviviljelmät, sekä kylälehti ovat osoituksia onnistuneesta toiminnasta. Sijainti, maasto ja mitta-kaavaltaan ihmisläheinen arkkitehtuuri lisäävät viihtyvyyttä alueella. (Parempaa lähiöarkea 2016).

Roihuvuori-seuran Otto-Ville Mikkeli ehdotti haastattelupaikaksi Roihuvuoren Rio-kahvilaa. Hän sopii suurimman osan tapaamisistaan sinne. Seuran yksi tavoitteista on varmistaa, että Roihuvuoressa säilyy monimuotoinen kahvila- ja ravintolatarjonta. Rio sattui kuitenkin olemaan kiinni, joten menimme kylätalolle keittämään kahvit.

Otto-Ville Mikkeli aloittaa kertomalla Roihuvuori-seuran rakentamasta veneestä. Asukkaiden pieniäkin yksityiskohtia myöten rakentaman ”Ruma ankanpoikainen” –veneen aikaansaama ajatus oli virinnyt jo vuosia. Alueen lähirannat ovat tuttuja, mutta venettä alueella oli harvoilla, siksi sellainen päätettiin rakentaa yhteistuumin. Veneen lisäksi piti rakentaa laatikko, jossa säilytetään mastoa, sekä pelastusliivejä. Veneen rakentamiseen osallistui kolmekymmentä henkeä, hiomis- ja lakkaustöihin, veneveistämöllä teetettiin pohja, ja eräs roihuvuorelainen on valanut hankaimet itse pronssista ja köydet ja purjeet on tehty itse. Laatikon rakentamiseen ja sen neuvoteltuun paikkaan liikuttamiseen osallistui kaiken kaikkiaan neljäkymmentä ihmistä.

Roihuvuoressa on järjestetty joka vuosi helatorstaina Roihuvuoripäivät, jotka tuovat yhteen pari sataa ihmistä nauttimaan bändistä, vaihtuvista muista ohjelmanumeroista ja makkaran kärystä. Roihuvuoripäivät olivat vuodesta toiseen

kuitenkin samanlaiset ja ne houkuttelivat samat ihmiset paikalle joko hieman ”pakotettuna” tai ”huonosta omasta tunnosta ” johtuen, sanoo seuran puheenjohtaja haastattelussa. Seura alkoi miettiä tapahtumaa uudestaan, jolloin he päättivät järjestää ”kunnon” kyläjuhlat. Kyläjuhlia aloitettiin alkujaan järjestämään Helsingissä vuosittain elokuun lopulla järjestetyn Taiteiden yön yhteyteen. Tarkoituksena oli tunnustella, innostuvatko asukkaat ja muu yleisö siitä. Seuran puheenjohtaja kertoo, että aluksi kyläjuhlilla ei ollut varsinaisesti hirveästi ohjelmaa tiedossa, mutta sitten se ”räjähti hieman käsistä”. Hieman laskutavasta riippuen yhtenä vuonna koko Taiteiden yön ohjelmasta neljästä seitsemään prosenttia tapahtui Roihuvuorella.

Hanami-juhla on edelleen yksi Roihuvuoren näkyvin tapahtuma. Hanami on koko perheen piknik-tapahtuma, jossa järjestetään kaikenlaista ohjelmaa mm. bu-do-esityksiä ja parapara-tanssiesityksiä. Manga ja anime -harrastajat ovat vahvasti tapahtumassa läsnä. Japanilaistyylistä kivipuutarhaa ja kirsikkapuupuistoa voitaisiin kutsua Roihuvuoren jutuksi. Uusi projekti, joka halutaan liittää tähän kirsikkateemaan, on torilla myytävien imeläkirsikoiden istutus talojen pihalle. Tähän mennessä on saatu istutettua 12 puuta, mutta tavoite yltää yhteensä noin 50 puun istutukseen Roihuvuoren piha-alueille ja puistokäytävälle. Musiikki on vahva osa Roihuvuorelaista identiteettiä, räppärit Asa ja Notkea rotta tulevat Roihuvuoresta. Taiteilijat itse pitävät kotikontuun esillä ja esiintyvät myös alueen tapahtumissa. Roihis-huppareihin törmätään usein, niiden tarkoitus on olla katu-uskottavia käyttäjistä riippuen. Otto-Ville Mikkela kertoo törmäävänsä niihin myös muualla kaupunkia iäkkäämmällä väellä ja nuorison keskuudessa.

3.3 Our House

Our House -projekti on tuottaja Katja Lindroosin luotsaama Mikkolan lähiön tyhjän elementtitaloon järjestetty festivaali. Elokuussa 2015 ensimmäisen kerran järjestetyn lähiöfestivaalin tarkoitus on tuoda yhteen alan ammattilaisia, yrityksiä, tutkimusyhteisöjä ja asukkaita. Katja Lindroos kertoo haastattelussa, että he

halusivat ensisijaisesti tavoittaa ne henkilöt, jotka eivät tienneet lähiön olevan myös heidän asiansa.

Tapahtumaa kysyttiin hyvän aikaa. Lindroos tuotti ja käsikirjoitti TV-sarjan Ylelle nimeltään Tehtävä Lähiössä. Ohjelmassa kierrettiin Suomen eri lähiöitä kymmenen jakson ajan. Jaksoissa käsiteltiin useampi lähiö kerrallaan ja haasteltiin eri asiantuntijoita, lähiön asukkaita ja ihmisiä, jotka ovat olleet eri tavalla lähiöiden kanssa tekemisissä. Havaittiin, että asioita saattoi olla tekeillä, mutta puuttui paikka ja foorumi, jossa tekijät tulisivat yhteen ja asiat saataisiin toteutettua. Lähiö- ja kaupunkikeskustelu on ns. leimaantunutta ja usein käsitellään näitä asioita irrallaan toisistaan sillä tavalla, että lähiöt eivät liittyisi yhteiskuntaan, vaan on vain näitä ”ongelmalähiöitä”, kertoo Lindroos. ”Lähiö on meidän kaikkien asia, siksi lähdettiin tekemään tätä tapahtumaa, haluttiin luoda uusi tapahtuma yhteiskunnalliselle keskustelulle”, Lindroos sanoo. Lindroos ja hänen kollegansa ajattelivat, että heidän täytyy tehdä jotain konkreettista ja festivaali on jo itsessään sellainen formaatti, jonka ihmiset tuntevat. Erilaisten tarkoituserien edistäminen oli tärkeää, kuten myös fyysisesti luoda jotain sellaista, joka muuttaa ihmisten ajatuksia siitä, mitä lähiö voi olla. Our House -lähiöfestivaalin vahvana visiona oli, että kun puhutaan yhteiskunnallisista asioista, niitä ei voida enää ratkaista sektorien sisällä, vaan täytyy rakentaa malli, jossa julkinen, yksityinen ja vapaasektori voivat olla yhdessä.

TV-sarjan jälkeen Lindroosilla meni muutama vuosi, joina haettiin festivaalille sopivaa paikkaa. Paikaksi haluttiin jotain merkittävää ja kokonainen kerrostalo oli mielessä koko ajan. Lopulta VAV:n toimitusjohtaja Tuija Ojankoski tarjosi yhtä Mikkolan neljästä purettavasta talosta Our House -projektia varten. Projektilla ei ollut tilaajaa, joten sillä ei ollut rahoitustakaan. Lindroos kutsuu tätä myös mediahankkeeksi, sillä haluttiin kiinnittää tiedotusvälineiden huomio. Hänen oma taustansa on viestinnän, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja journalismin puolella, joten tiedotusvälineiden kiinnostuminen tuli sitä kautta myös hyvin olennaisena ja luonnollisena osana tätä projektia. Kun sopimus talon käytöstä oli tehty, aloitettiin sponsoreiden hankkiminen ja ”tolkuttomaksi määräksi” kuvattujen tapaamisten järjestäminen, sekä tietysti paikalliseen lähiöön tutustuminen.

Nelikerroksisen elementtitalon sisälle tulivat erilaiset toimijat järjestämään omia työpajojaan, esimerkiksi Ympäristöministeriö piti seminaarin, ja Vantaan kaupunki järjesti useita omia työpajoja yhdessä talon kolmesta rapusta. Lindroos korostaa, ettei heillä ollut esimerkiksi kaupungin kanssa yhteistyösopimuksia, vaan he loivat yhteisen tilan kaikille. Talon ulkopuolelle rakennettiin terassi, jossa myytiin katuruokaa viikon ajan, yksi ruokarekka tuli Korsosta ja toinen oli lähialueen oma yrittäjä, kerrostalon toiseen päätyyn maalattiin muraali ja talon toinen pääty vapautettiin omatoimisille maalaajille. Huippusuunnittelijat stailasivat asuntoja ja yhdessä huoneessa mm. levytettiin.

Yhteistyötä Mikkolan asukaskannan kanssa edisti suuresti Mikkolan koulu. Koulun kanssa tehtiin yhteistyötä jo kuukausia ennen tapahtumaa. Koululla järjestettiin asukastapaamisia ja kokouksia, sekä työpajoja, joissa tehtiin mm. haastatteluita. Asukkaille kerrottiin alusta asti, että Our House -projekti käyttää heille tuttua ympäristöä, mutta he eivät ole tekemässä mitään, mihin myös asukkailla ei olisi vaikutusvaltaa ja että projektilla on luonnollinen poistuminen, kun talo puretaan. Our House halusi tiedottaa myös asukkaille, etteivät he ole rakentamassa kyseisessä lähiössä pitkäkestoista kulttuuritoimintaa. Lähiöiden ongelmakohtien identifioiminen ei ollut tarkoituksena tässä projektissa, mutta ihmisten osallistaminen ja mukaan ottaminen ja yhdessä tekeminen oli kuitenkin tärkeää ja toivottua. Paikalliset ihmiset olivat Our Housen kohderyhmää mutta projekti toi myös mukanaan yhteistyökumppanien kautta sellaista keskiluokkaa, joka suhtautui Mikkolan lähiöön aika ennakkoluuloisesti – juuri tätä porukkaa, jota lähiökeskusteluun kaivataan.

3.4 Hyvinvointia Huhtasuolle

Hyvinvointia Huhtasuolle -hanke sai alkunsa Jyväskylän kaupungin tekemän hyvinvointiselvityksessä ilmenneiden ”ilkeiden” ongelmien kärjistä, jotka olivat yksinäisyys, liikkumattomuus ja päihteet. Nämä ongelmat vaativat ennaltaehkäisevää toimintaa. Haluttiin myös konkreettisesti löytää sellaisia toimenpiteitä, joilla voidaan vastata näihin ongelmiin asukaslähtöisesti. Sektorirajoja ylittävää ja voimavaroja yhdistävää toimintaa, sekä yhteistoiminnallisia keinoja tuli löytää,

sillä kaupungin resurssit ovat hyvin rajalliset, kertoo Jyväskylän kaupungin strategia ja kehittäminen -yksikön erikoissuunnittelija Jukka Laukkanen, jota haastattelin Hyvinvointia Huhtasuolle -hankkeesta.

Hankkeella ei ollut aluksi ulkopuolista rahoitusta, mutta oli päätetty, että sitä lähdetään toteuttamaan vaikkakin niukoilla rahallisilla resursseilla ja työvoiman puitteissa. Asuinalueiden kehittämisohjelman ARA:n rahoitus tuli hakuun juuri sopivalla hetkellä. Tavoitteet olivat lähes yksi yhteen, joten se oli helposti räätälöitävissä, sanoo Laukkanen. Huhtasuolla on ollut hankkeita aikaisemminkin mutta valitettavasti ne eivät ole jääneet elämään hankkeiden päättymisten jälkeen. Tämäkin vahvisti uudenlaisen toiminnan tarvetta. Huhtasuo valikoitui myös monien tuntemien sosiaaliekonomisten lukujen vuoksi. Hanke lähti liikkeelle kansanraadin järjestämisellä, jossa kysyttiin suoraan asukkailta hyvinvoinnin kokemisesta alueella, sen vajeista, sekä lähiympäristön kehittämistarpeista. Saadun julkilausuman pohjalta toiminta ohjattiin hankkeessa.

Yhteistyötä yhdistysten kanssa tehtiin alusta pitäen ja kaikesta huolimatta Huhtasuolla elää kuitenkin aktiivinen yhdistystoiminta, kertoo Jukka Laukkanen. Resurssit mahdollistivat yhden henkilön palkkaamisen koko hankeen ajaksi vuosiksi 2013-2015, ja rakennusmateriaalien hankkeessa toteutettujen toimenpiteiden rahoittamiseksi, kuten pysyvät liikuntalaitteet, koirapuiston ja laavun.

3.5 Liipolan valotaideteos

Kuvataiteilijoiden Anne Turusen ja Anna Roinisen luotsaama Valolinna sai alkunsa syksyllä 2012, kun he suunnittelivat ja toteuttivat Poriin kerrostaloon valoteoksen yhdessä sen asukkaiden kanssa. He ovat toteuttaneet valoteoksia eri kohteissa ja kaupungeissa aiemminkin. Heidän valotaideteostensa tavoitteena on tuoda taidetta osaksi ihmisten arkipäivää niin koteihin kuin ympäristöönkin kaikille koettavaksi ja tehdä näitä teoksia yhdessä muiden kanssa. He ovat hankkineet ja myös saaneet apurahaa neljän valoteoksen toteuttamiseksi neljässä kaupungissa, Lahti oli yksi näistä kaupungeista.

Lahden kohde valikoitui yhteistyössä Liipolan asuinaluehankkeen kanssa. Kuvataiteilijat ovat toteuttaneet teoksia aiemmin niin kerrostaloissa kuin muissakin kohteissa. Liipolassa kerrostalokohde valikoitui sijaintinsa, näkyvyytensä, muotonsa ja kokonsa (rakennuksen ja ikkunoiden) puolesta. Tämän teoksen tavoitteena oli, että asukkaat osallistuvat teoksen toteutukseen ja teoksesta tulee ”komia” Anne Turusen sanoja lainatakseni. Yleisöä ja mediaa tavoiteltiin paikalle ja haluttiin, että mahdollisimman moni näkee ja kokee hetkellisen teoksen, jota toteutettiin huomattavasti pidempään. Koska parivaljakko on toteuttanut jo samantyyppisiä teoksia aiemmin, pystyivät he näyttämään kuvia teoksistaan tavatessaan asukkaita – näin mielikuvan tulevasta teoksesta sai helposti rakennettua. Taitelijat suunnittelivat ikkunoita yhdessä asukkaiden kanssa nonstop-työpajassa, joka järjestettiin kahtena päivänä. Työpajojen aikana teoksesta saattoi tulla kysymään ja kuulemaan lisää, kokeilemaan ja suunnittelemaan omaa ikkunaansa.

Haastattellessani kuvataiteilijoita Liipola-teoksesta minusta on huomionarvoista Anna Roinisen kommentti yhteisöllisyyteen liittyen – kuinka se ei ollut tavoitteenä. Ennen haastattelua, heidän teoksensa ovat tosiaan näyttäneet minulle yhteisöllisinä.

” Ulkoapäin ihmiset herkästi näkevät teoksen yhteisöllisenä, vaikka yhteistyö on todellisuudessa vain meidän taiteilijoiden ja yksittäisten ihmisten välillä. Tavallaan teokset kuitenkin todistavat yhteisöllisyyden antiteesiä: ihmiset eivät osallistu yhteiseen tekemiseen vaan nimen omaan erillään muista, omissa yksityisissä kodeissaan. Oma motiivini näissä teoksissa ei ole yhteisöllisyyden lisääminen, enkä ole niinkään yhteisöistä kiinnostunut. Kerrostalojen asukkaat eivät useimmiten tunne kuuluvansa yhteisöön nimeltä "kerrostalon asukkaat" eivätkä tunne toisiaan. Projektien myötä niin on voinut tapahtua, mutta se on vain kiva plussa - ei tavoite. Tapaamme yksittäisiä asukkaita projektin aikana, enkä ajattele kohtaavani siinä mielessä yhteisöä” (Roininen, Anne. 2016).

Asukkaat teippasivat silkkipaperia ikkunoihin, koska marraskuussa niin kannattaa tehdä, kirjoittaa Yle 1.11.2016 verkkosivuillaan. Valolinna-taideos Liipolassa toimi inspiraationa tälle helsinkiläisellä taloyhtiölle. Vallilalaisessa taloyhtiössä asuva taiteilija Aiju Salminen näki kuvan lehdessä Liipolasta muutama vuosi sitten, ja tämä teos jäi hänen mieleensä muhimaan. Salminen lähestyi asukkaita taloyhtiön Facebook-sivuilla ja hän oli positiivisesti yllätynyt osallistu-

jamäärästä. Osa asukkaista osti naapureilleenkin silkkipaperia ja teippiä, kun he eivät kiireiltään tai budjetiltaan päässeet itse askartelukauppaan. Salminen toivoo, että marraskuinen tempaus leviäisi muihin taloihin ja vaikka ympäri Suomea. Tästä haaveillaan perinnettä – itsenäisyyspäivänä poltetaan kynttilöitä ikkunanlaudalla, niin miksi ei marraskuussa voisi olla valotalopäiviä. (Yle 2016).

3.6 Taidetta Lähellä, Taide lähiöiden yhteisöllisyyden vahvistajana -projekti

Suomen Settlementiliitto on settlementiliikkeen keskusjärjestö sekä kansalaisjärjestö, ja sen jäsenenä on 40 paikallista settlementiä. Poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta Settlementiliitto on voittoa tavoittelematon ja sen toiminta kattaa kaiken sivistystyöstä sosiaalsiin palveluihin. Settlementiliiton perustehtävänä on arvojen mukainen toiminta eli tukea paikallisia settlementtejä asiantuntijapalveluilla ja koordinoita valtakunnallisia hankkeita sekä lisätä vuoropuhelua yhteiskunnan vaikuttajien, elinkeinoelämän päättäjien, tiedotusvälineiden ja kansalaisten kesken. Settlementityön missio kuvaa mielestäni parhaiten sen toimintaa.

” Settlementityön peruskivi on tahto turvata eri taustoista tulevien, erilaisten ja eri-ikäisten ihmisten oikeus hyvään elämään heidän kaikissa elämäntilanteissaan. Parhaiten se onnistuu kannustamalla jokaista yksilöä ja yhteisöä löytämään omat voimavaransa” (Settlementiliitto. 2016).

Taidetta Lähellä oli Suomen Settlementiliiton koordinoima asukasyhteisöille suunnattu taideprojekti. Jonka tavoitteena oli vahvistaa yhteisöllisyyttä ja moniarvoisuutta. Uusien yhteisötaiteen menetelmien kehittäminen ja niiden soveltaminen kansalaistoiminnassa eri paikallisyhteisöissä oli myös projektin tavoitteena. Yhteisöllisyyden ja moniarvoisuuden vahvistamista taidemenetelmin toteutettiin viidellä eri paikkakunnalla: Tampereen Hervannassa, Vaasan Palosaaressa, Kemijärvellä, Espoon Matinkylässä sekä Helsingin Kalliossa.

Tampereen Hervannassa kierteli taidekärry kesällä 2015 noin kahden viikon ajan. Taidekärryyn oli lastattu erilaisia taidetehtäviä sisältäviä purkkeja, joista kuka tahansa kärryyn törmäävä pääsi mukaan mm. sanoittamaan laulua, maalaamaan taulua, ottamaan valokuvia tai merkitsemään lempipaikkansa Hervan-

nassa. Vaasassa Palosaaren asuinalueella tehtiin mosaiikkiteos työpajatyökentelyllä. Kemijärvellä järjestettiin katutaidetyöpajoja tyhjentyneellä ja purku-siunauksen saaneella Kuumaniemen koululla joka sai osakseen kiitettävästi mediahuomiota. Projektin myötävaikutuksena Kemijärvelle saatiin luvallinen graffittiseinä. Espoon Matinkylässä Life Book -kokonaisuus muodostui työpaikoissa tehdyistä viesteistä ja muistoista Matinkylästä. Viestit poltettiin emalikyteiksi ja ripustettiin keskeiselle paikalle ostarin läheisyyteen ylikulkusillan kaiteeseen. Kalliossa lauluja toteutettiin Helsingissä. Taiteilijat pitivät 11 työpajaa eri puolilla Kalliota kesän 2015 aikana. Kerättiin, sanoja ja lauseita joista myöhemmin sävellettiin seitsemän Kalliosta kertovaa kappaletta. Projekti päättyi Teatteri Kallioon, jossa järjestettiin loppukonsertti. Hämeenlinnassa tehtiin helmitteos, jonka nimi on Elämää vain, se rakennettiin äänitetyistä ihmisten tarinoista ja kerronnan yhteydessä punotuista helminauhoista.

Taide lähiöiden yhteisöllisyyden vahvistajana -projektin kullakin paikkakunnalla oli omat erityispiirteensä joiden tarpeisiin sovellettiin yhteisötaiteen menetelmiä. Eri ammattitaitelijat valittiin vastaamaan kunkin paikkakunnan toteutuksesta mutta keskeisessä roolissa oli paikalliset asukkaat. Setlementtiliiton Pihla Ruuskanen, joka toimi projektin koordinaattorina kertoi teosten tuotantoprosessin vahvistaneen yhteisöllisyyttä ja niistä syntyneet taideteot jäivät elämään yhteisöihin joko teoksina tai taltiointeina.

Taidetta lähellä -projektin paikkakunnat valikoituivat siten, että paikkojen tuli olla toisistaan erilaisia ja niihin haluttiin jättää jokin ”jälki”, sekä varmistaa jatkumo projekteille. ”Menimme sellaisiin kaupunginosiin ja lähiöihin, joissa oli jokin setlementti ja kumppani valmiiksi ja joka pystyi tukemaan näissä eri projekteissa”, kertoo Ruuskanen. Taitelijavalintoja tehdessä yhteisötaide oli kärjessä mutta myös kokemus aiemmin yhteisötaiteen tekemisestä ja paikallistuntemus olivat yhtenä pääkriteereistä. Paikallisuus on avainsana, sillä paikallisten yhteistyökumppanien kautta päästään syvemmälle alueeseen sekä löydetään ihmiset mukaan projekteihin. Paikallisen tarpeen kautta selvittämällä mitä ihmiset haluaisivat kotikonnuilleen sekä mitä tekijöitä nousee esille. Kertaluontoisesti jonkin asian toteuttaminen ei toimi vaan jäljen jättäminen on tärkeää. Jälki voi olla py-

syvä taideteos tai vaikka Helsingin Kalliossa toteutetun äänitteen kaltainen lopputulos.

4 MENETELMÄT

Haastattelijaksi ei synnytä, haastattelijaksi opitaan, kirjoitetaan Tutkimushaastattelu teoksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 68). Reipas kanssakäyminen ja aktiivinen vuorovaikuttaminen eivät opeta meille kaikkea hyvän haastattelijan välttämättömiä taitoja. Hyväksi haastattelijaksi tullaan haastattelemalla ja ehkä vähän teoriaan tutustumalla. Haastattelut ovat joustavia menetelmiä ja ne sopivat hyvin erilaisiin tutkimustarkoituksiin.

Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu. Tämä haastattelu menetelmä sopi parhaiten kehitystehtäväni aineiston keruuseen koska haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Benchmarkkauksen kautta valikoitujen haastateltavien ääni saadaan kuuluviin, sillä yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelut etenivät teemojen mukaan. Tämä haastattelumenetelmä ottaa huomioon ihmisten tulkinnat asioista ja tuo esille heidän antamansa merkitykset asioille. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 48).

Kustannus- ja käytännönsyistä tein myös muutaman sähköposti- ja puhelinhaastattelun. Monet tukijat puhuvat eri menetelmien yhdistämisen puolesta, sillä laajempi menetelmien käyttö voi lisätä tutkimuksen luotettavuutta ja sen näkökulmia. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 38). Nauhoitan kaikki haastattelut kahdesta syystä: ensinnäkin materiaalin purun helpottamiseksi, sekä toiseksi, jotta pystyn olemaan haastattelutilanteessa täysin keskittynyt ja vuorovaikutusvalpas haastateltavaa kohtaan. Lisäksi noin 1-1,5 tunnin mittaisen haastattelun sisältöä on erittäin vaikea analysoida ja tulkita pelkän muistin ja muistiinpanojen varassa. Älypuhelimessani olevan nauhurin avulla saan tallennettua haastattelun helposti.

4.1 Teemahaastattelu ja sen arviointi

Teemahaastattelu on keskustelu, jonka tarkoitus on päätetty etukäteen, mutta se ei ole tavallista arkikeskustelua. Teemahaastattelussa haastattelun rakenteen tulee pysyä haastattelijan hallinnassa. Kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista, ja tätä voidaan pitää tämän tyyllisen haastattelun etuina. Tutkijan etukäteen laatimat ja suunnittelemat vastausvaihtoehdot eivät rajaa kertynyttä aineistoa, vaan etukäteen valitut teemat sitovat aineistoa käsiteltävään tutkimusongelmaan. Teemahaastattelun epäonnistumisen vaarana piilee, että haastateltava ja hänen tarinansa alkavat johdatella haastattelun kulkua. Silloin kerätyn aineiston eri haastattelut eivät ole riittävässä määrin samanlaisia ja vertailukelpoisia teemarungon puolesta. Siitä saattaa tuolloin herkästi tulla sekava kokoelma ihmisten puhetta. Tekstin jäsentely jälkeen päin on työlästä ja päätelmien muodostaminen vaikeaa koska ”valmiita” malleja ei ole tarjolla. (Heikkinen & Rovio & Syrjäjä 2010, 109-111).

Teemahaastattelun aineisto on puheesta syntyvää tekstiä ja haastattelujen määrä on yleensä pieni, joten normaali otos ja siitä tehdyt arviot eivät tule kyseeseen. Tästä syystä teemahaastattelussa haastateltavien valintaan on kiinnitettävä tarkasti huomiota. (Heikkinen ym. 2010, 109-111).

Haastatteluja aloittaessani mietin, kuinka montaa henkilöä minun tulisi haastatella. En ollut tätä etukäteen suunnitellut. Haastattelin niin montaa projektipäällikköä, projektikoordinaattoria, yhdistyksen puheenjohtajia ja taiteilijaa, että sain tutkimukseeni tarvittavat tiedot. Olen ylpeä laajasta kirjosta haastateltavia. Haastatteluista tulee aina kustannuksia, mutta onnistuin minimoimaan kustannukset mm. nauhoittamalla haastattelut älypuhelimellani. Minulla oli hieman onnea mukana, koska muualta kun pääkaupunkiseudulta tulleet haastateltavat olivat haastattelupyynnön saatuaan Helsingissä. Kaksi haastattelua tein sähköpostilla.

4.2 Litterointi ja analyysi

Teemahaastattelun materiaali on usein runsasta vaikka haastateltavia on ollut 7-12 henkeä ja mitä syvempi dialogi on haastateltavan ja haastattelijan välillä sitä arvokkaampaa kerätty materiaali on. Kaikkea materiaalia ei ole myöskään tarpeen analysoida, eikä kaikkea materiaali yksinkertaisesti pysty hyödyntämään. Materiaalin analyysia tulisi miettiä jo ennen aineiston keräämistä, sillä se helpottaa materiaalin purkamista eli litterointia. Litterointivaihe on työläs ja usein tutkimusaikatauluja laatiessa tämä unohdetaan herkästi. Aineiston keruuvaiheen jälkeen on mahdollisimman pian ryhdyttävä purkamaan ja analysoimaan sitä. Tuore aineisto inspiroi tutkijaa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 135).

Sanasanainen puhtaaksikirjoitus eli litterointi voidaan tehdä koko haastatteludialogista tai vain teema-alueittain tai pelkästään haastateltavan puheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 138). Aion puhtaaksikirjoittaa kaikki haastatteludialogit kokonaisuudessaan. Tekstin kirjoittamiselle on saatavilla paljon hyvin yksityiskohtaisia ohjeita ja osittain siksi, koska tekstianalyysiohjelmat ovat herkkiä ja asettavat erityisvaatimuksia. Sana sanasta kirjoittaminen on työlästä ja se vaatii sitkeyttä tutkijalta. Kuinka paljon litteroiminen vie aikaa riippuu täysin äänitteen laadusta sekä tutkijan kirjoitusnopeudesta.

Aion tulkita litteroitua ainestoa itse kolmen menettelyn kautta 1) Järjestän aineiston litteroimalla ja analysoimalla sen tietokoneella 2) Selvennän aineisto siten että poistan toistot sekä ei-olennaiset seikat 3) Varsinainen aineiston analyysi eli tiivistän, luokittelen ja tulkitsen sitä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 137).

5 TULOKSET

Kehitystehtäväni tavoitteena oli 1.) tutustua aikaisempiin hankkeisiin, joissa lähiöiden asukkaille on tarjottu mahdollisuus osallistua yhteisöllisiin projekteihin ja toimenpiteisiin 2.) vastata mm. kysymyksiin, millaisin keinoin ei-tyypilliset kult-

tuurin kuluttajat tavoitetaan ja kuinka on onnistuttu osallistamaan alueiden asukkaita. Haastattelin eri yhdistysten ja hankkeiden projektikoordinaattoreita ja päälliköitä sekä yhteisöprojekteihin osallistuneita taitelijoita. Seuraavaksi esittelen haastatteluista saatuja tuloksia.

5.1 Lähiöiden osallistaminen ja yhteisöllisyys

Osallistamisen ja yhteisöllisyyden tärkeyttä ja merkitystä kysyttiin, näkökulmia tähän kysymykseen on monia. Yhtenä tekijänä nousi esille turvallisuus. Kun alueella tapahtuu jotakin ja sen tapahtuman ympärillä on porukkaa, se jo itsessään luo turvallisuutta. Vastaavasti, kun tunnetaan ja tunnistetaan ihmisiä omalta asuinalueeltaan, turvallisuuden tunne kasvaa. Kun mahdollisestaan yhdessä toimiminen ja otetaan ihmiset mukaan alusta asti eri projekteihin, voidaan väittää, että jopa yhteisöllisyys toimii rikoksen ennaltaehkäisykeinona. Se, että tunnetaan ihmisiä ja tullaan tutuiksi toisille ja tiedetään, missä ihmiset liikkuvat ja alueen parempi tuntemus vaikuttavat kaikki turvallisuuden tunteeseen ja sitä kautta jopa rikoksia ehkäistään. Kaupunkikulttuuri on myös talouden virkistämistä – uudet start-up-yritykset, pop-up kahvilat yms. syntyvät siitä, että ihmiset haluavat tehdä jotain uutta yhdessä. Tärkeimpänä tekijänä kuitenkin on ihmisten sosiaalisen hyvinvoinnin lisääminen osallistamisella. Sillä saadaan uusia tuttavuuksia ja jopa ystäviä erilaisen toiminnan kautta, löydetään itsestä uusia voimavaroja ja tuodaan sisältöä elämään. Osallisuus on osa hyvinvointia ja osa terveyttä. Jaakko Blomberg Yhteismaa ry:stä sai Helsinki Travel Award -tunnustuspalkinnon 2016. Palkinto annettiin Blombergille hänen ansioistaan elävöittää Helsinkiä yhteisöllisten tapahtumien kautta. Tämä palkinto on hyvä osoitus siitä, että osallistamisen ja yhteisöllisyyden tärkeyttä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta.

Osallistamisella on myös toinen puoli. Haastatteluista kävi selkeästi esille, että osa teoksista ja hankkeista olisi epäonnistunut, jos ihmiset eivät olisi osallistuneet niiden toteutukseen. Yhdessä tekeminen ja osallistaminen koettiin myös hankalaksi – järjestetyt avoimet ovet ja yhteisten tilaisuuksien osallistujamäärät olivat joskus olemattomia. Ihmisiä on kuitenkin helpompi saada mukaan kuin rahoittajia. Kodeistaan käsin ihmiset voivat tuoda esille olemassaolonsa mutta

kasvottomasti, sillä ryhmiin ja yhteisiin tilaisuuksiin on isompi kynnys osallistua. Osallisuus on tärkeää, mutta aika ärsyttävän suosittua. Hanke tai projekti suositellaan purkamaan osiin, jotta osallistamispöytäkirjojen hahmottaminen on helpompaa. Myös sopeutuminen on otettava huomioon, sillä tiiviiseen yhteiskuntaan tarvitaan sopeutumista. Jotta voidaan sopeutua se edellyttää, että meillä on mahdollisimman paljon ärsykejä perinteisiä arkirutiineita vastaan. Näinä ärsykeinä voivat toimia mm. Lähellä Lähiössä hankeen toimintakokeilut.

5.2 Kriittiset huomiot

Jokainen haastateltava mainitsi ainakin kerran verkostojen tärkeyden ja paikalliset yhteistyökumppanit. Verkostot ovat paras mahdollinen hankeen jatkumon takaaja. Vaikka ”me” lähdemme alueelta pois toimintakokeiluiden ja eri hankkeiden jälkeen, verkostot ja yhteistyökumppanit jäävät. Meidän pitää näyttää yhteistyökumppaneillemme, että he ovat tärkeitä ja osoittaa, että me haluamme tehdä yhteistyötä juuri heidän kanssaan. Tampereen Hervanta, joka on todella monikulttuurinen alue ja koostuu hyvin eri tyyppisestä väestöstä, toimii oivana esimerkkinä verkostojen merkityksestä. Hervannassa on paljon eri toimijoita, jotka eivät välttämättä tee keskenään yhteistyötä ja vastaanotto ei ollut lämpimimmistä päästä, kun uuden hankeen väki halusi kartoittaa yhteistyömahdollisuuksia. Kommentit olivat seuraavanlaisia: ”täällä tapahtuu jo ihan tarpeeksi” tai ”tommosta on jo tehty vuosia, eikä se toimi”, joten vaatii lämmittelyä ja määrätietoista työtä, että saadaan yhteistyökumppanien luottamus. Keino, millä saadaan yhteistyökumppanit ja alueen toimijat vakuuttuneiksi yhteistyön tärkeydestä voisi olla se, että hankeen tai projektin jälkeen jätettäisiin jokin ”jälki”. Jäljellä tarkoitetaan esimerkiksi konkreettista taideteosta tai jotain jatkuvaa tekemistä. Yhteistyökumppani tulee ottaa vakavasti ja mahdollisimman nopeasti mukaan suunnitteluvaiheeseen ja korostaa heidän tärkeää rooliaan mm. paikallistuntemuksessa.

Paikallistuntemus on kriittinen huomio numero kaksi. Lähiöön, johon jalkaudutaan, pitää itse tutustua. Tärkeää on tieto siitä, mitä siellä on jo tehty, mitä siellä tällä hetkellä on ja mikä alueen ihmisiä kiinnostaa. Viisi seitsemästä haastateltavasta sanoi, että toimintakokeilun sisältöä, tai ainakin sen suuntaa voisi ky-

syä asukkailta itseltään. Tällä tavalla tehtäisiin jotain sellaista, mikä heitä itseään kiinnostaisi ja se motivoisi yhdessä tekemiseen. Projektin jatkumon kannalta tempauksen tulisi olla jotain sellaista, mitä asukkaat alun perin jo kaipaisivat arkielämäänsä. Tämän kaltaisessa toteutustavassa piilee kuitenkin ongelmia kuten se, että herkästi voidaan aloittaa tekemään sellaista jota vain kulttuuriaktiivit ja muutenkin aktiiviset asukkaat haluavat tehdä. Toinen asia on ihmisten motiivi. On vaikea tunnistaa omista arkirutiineista, minkälaista toimintaa tai osallistumista kaipaisi elämäänsä. Ihmiset, jotka käyttävät kulttuurin ja taiteen palveluita tekevät sen täysin eri motiiveista. Joku havittelee irtiotta työpäivän päätteeksi ja arjesta, jotkut kaipaavat kohtaamisia muiden kanssa. Kun kysytään, mitä te haluaisitte lisää alueellenne, se ei välttämättä ole kovin helppo kysymys vastata. Muutosta usein halutaan vasta sitten, kun asiat on kärjistyneet mutta kun ollaan edes melko tyytyväisiä, silloin ei osata vastata. Kukaan ei tietoisesti etsi koko ajan potentiaaleja – emme me toivottavasti niin tyytymättömiä ole. Se, mitä nyt tapahtuu tällä hetkellä suosituilla ja trendikkäillä alueilla, on aktiivisten ihmisten synnyttämää, joka ruokkii muita ja sitä, mitä kautta he löytävät toisensa ja innostuvat asioista. Nämä nousevat asukkaista itsestään. Kun tehdään jotain tiettyä projektia, jota tulee kuitenkin suunnitella etukäteen usein esimerkiksi rahoittajia varten, voidaan antaa asukkaille raamit, joiden puitteissa voidaan toimia.

Kolmas tärkeä kriittinen huomio oli viestintä. Avoin, fyysinen ja toistuva -sanoilla kuvattiin hyvää ja tehokasta viestintää. Fyysinen läsnäolo eli ihmisten kohtaaminen esimerkiksi pihilla ja sitä kautta projektista kertominen ja kasvotusten mukaan pyytäminen ovat tehokkaimpia keinoja saada ihmiset osallistettua. Konkreettisia keinoja, miten projektista tai tempauksesta voidaan kertoa asukkaille, ovat: asukastilaisuudet, rappukäytäviin laitettavat ilmoitukset, ilmoitustaulut asuinalueella sekä asukasaktiivien, ns. taloyhtiöiden ulla taalasmaat, jotka tuntevat ihmisiä ja jututtavat naapureita, kautta tiedon välittäminen

Toistuva viestintä puolestaan auttaa viestinsääjää siihen tarttumisessa. Ensimmäisen kerran he eivät välttämättä huomioi koko viestiä, toisella kertaa saataan jo hieman pidempää silmäillä sen sisältöä ja kolmannella kerralla jopa turtutaan viestin sisältöön. Neljäs kerta olisi parhaimmillaan se, että joku puhuisi

asiasta ääneen esimerkiksi rappukäytävässä. Voi olla toimintatapa, johon asukkaat ovat tottuneet, jokin tiedonsaannin paikka, jonka löytäminen on tärkeää, jotta ihmiset tietävät käyttäytymiskoodin. Toiminnasta tai tilaisuudesta viestimisen pitää tapahtua mahdollisemman selkeästi ja yksinkertaisesti. Ihmisten on saatava viestistä kaikki tarvittava tieto, kuten oletetaanko heidän puhuvan tapahtumassa, saavatko he olla vain kuunteluoppilaina, tai odotetaanko heiltä jotain muuta. Jotta viestin saa selkeästi ja ymmärrettävästi kaikkien tietoisuuteen pitää myös miettiä kieliasiat. Monikulttuurisissa lähiöissä ja niissä toimivissa yhdistyksissä on usein ns. avainhenkilöitä, joiden läsnäolo rohkaisee muitakin osallistumaan toimintaan. Kun nämä avainhenkilöt saadaan yhteistyöhön ja osallistettua, usein perässä seuraa muitakin saman yhteisön ihmisiä. Avainhenkilöiden löytämiseksi yhteistyökumppanit ovat paras paikka aloittaa.

5.3 Taiteellinen laatu ja luovan luokan edustajat

Taiteen laadunmerkitystä ja taitelijalta vaadittavia taitoja kysyin haastatellussa. Taiteellisella laadulla on merkitystä, mutta loppu viimein prosessi on se joka ratkaisee. Lopulliset teokset ovat tekijöidensä näköisiä. Yhteisötaide nimenäkin jo paljastaa, että siihen osallistutaan yhdessä. Kuvataiteilijoille taiteellisen laadun merkitys korostui, mutta heillekin jokainen teos näyttäytyi erilaisena, sillä ne oli suunniteltu eri asukkaiden kanssa eri olosuhteissa. Yhteisötaitelijat toimivat hyvinkin erilaisissa ryhmissä, joten ryhmien tarpeet pitää osata ottaa huomioon. Asukkaat tekevät taiteen ja taitelija ohjaa ja avustaa sen tekemisessä. Taitelijalla on tietty osaaminen tietystä taiteenlajista. Yhteisötaiteen tekemisessä taitelija toimii mahdollistajana, sekä tukee teoksen tekoon osallistuvia mutta lopputulos on yhteisön näköinen.

Vanhojen virtauksien tunnistamista – mikä olisi sellainen paikka joka on lähiön asukkaille tärkeä? Vanhat ostoskeskukset, koulut tai esimerkiksi jokin palvelu jota he käyttävät, kuten R-kioski tai kirjasto. Lähiön identiteettitekijöiden tunnistamisesta voi olla apua. Alueella asuvat luovan luokan edustajat ovat usein aktiivisia asuinalueensa puolesta puhujia. Heidän mukaan pyytäminen voi olla ratkaiseva tekijä kohderyhmän mukaan saamisessa. Timo Kopomaa kirjoittaa Lä-

hiö 2.0 -kirjassa, että Maunulan vanhassa lähiössä on 22-Pistepirkko-yhtyeen studio, mutta muusikot eivät ole kiinnostuneita paikallisesta julkisuudesta. Hän esittää hyviä kysymyksiä kuitenkin aiheesta: Voisiko luovan luokan edustajilta odottaa lähiökaupunginosan kehittämisen ja asuinalueen imagon nimissä? Olisiko näkyvyys luovan luokan edustajien velvollisuus? (Kopomaa 2011, 20).

LÄHTEET

Auvinen, Ari-Matti & Piia Liikka 2016. Suomen eOppimiskeskus. Osallistamisen käsikirja. Viitattu 14.11.2016.

[http://wiki.eoppimiskeskus.fi/download/attachments/26411093/eO_AVO2_Osallistami-
sen_k%C3%A4sikirjaA5_48_4%20\(1\).pdf?version=1&modificationDate=1424096301379&api=v2](http://wiki.eoppimiskeskus.fi/download/attachments/26411093/eO_AVO2_Osallistamisen_k%C3%A4sikirjaA5_48_4%20(1).pdf?version=1&modificationDate=1424096301379&api=v2)

Heikkinen, Hannu L. T. & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena. 2010. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat (3. tark. p.), Kansanvalistusseura. Vantaa.

Helsingin Sanomat. 2013. Eriytyminen kiihtyy kaupunkien lähiöissä. Viitattu 4.10.2016. <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1385446829739>

Helsingin Sanomat. 2013. Kuukausiliite. Nämä Jakomäen talot toteuttivat unelmat ja nyt ne puretaan. Viitattu 14.10.2016
<http://www.hs.fi/kuukausiliite/a1414555862365>.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.

Jyväskylän kaupunki. 2016. Strategia ja hankkeet. Hyvinvointia Huhtasuolle-hanke. Viitattu 28.9.2016. <http://www.jyvaskyla.fi/hallinto/hanke/huhtasuole>

Kopomaa, Timo 2016. Luento 26.10.2016. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Kopomaa, Timo 2011. Lähiö 2.0 Utopiaa vai totta. Silta elävään lähiöön. Viitattu 5.10.2016. http://kaupunginosat.net/ruohonkarjet/images/stories/Ruohonkarjet/Leppoisa_lahio/leppoisalahio_net.pdf

Kurki, Hannu & Marjala, Saeeda & Tolvanen, Ari. 2010. Ruohonjuuresta ruohonkärjeksi. Rikastavat yhteisöt ja alueet. Helsingin kulttuurikeskus. Helsinki.

Laukkanen, Jukka 2016. Teemahaastattelu 18.10.2016. Hyvinvointi Huhtasuolle. Helsinki: Jyväskylän kaupunki.

Lindroos, Katja 2016. Teemahaastattelu 17.10.2016. Helsinki: Our House projekti.

Lähellä Kaupungissa. 2016. Mikä on lähiö? Viitattu 7.10.2016.
http://www.lahellakaupungissa.fi/paikat/lahio/mika-on-lahio/hyva_paha_lahio/

Lähellä Kaupungissa. 2016. Aktiiviset asukkaat. Viitattu 7.10.2016.
<http://www.lahellakaupungissa.fi/paikat/lahio/lahio-asuinymparistona/aktiiviset-asukkaat/>

Mikä on Valolinna? 2016. Viitattu 5.10.2016. <https://valolinna.net/about/>

Mikkilä, Otto-Ville 2016. Teemahaastattelu 12.10.2016. Helsinki: Roihuvuori-seura.

Niskanen, Petteri 2016. Teemahaastattelu 11.10.2016. Vantaa: Myyrmäki-Liike. Nupponen, Terttu & Broman, Eeva-Liisa & Korhonen, Erkki & Laine, Markus. 2008. Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Parempaa lähiö arkea. 2016. Kahdeksas päivä. Viitattu 11.10.2016.
<http://kahdeksas.fi/artikkeli/parempaa-l%C3%A4hi%C3%B6arkea>

Raakaruoکارaja ulottuu jo kantakaupungin yli. 2015. Helsingin Sanomat. Artikkel. Viitattu 12.10.2016. <http://www.hs.fi/mesta/a1434429339353>.

Roininen, Anne 2016. Sähköpostihaastattelu 14.10.2016. Helsinki: Liipolan valoteos.

Ruuskanen, Pihla 2016. Teemahaastattelu 28.10.2016. Helsinki: Settlementiliitto.

Sitra. 2013. Yhteiskunta. Yhteisöllisyys Viitattu 16.11.2016.
<http://www.sitra.fi/yhteiskunta/yhteisollisyys>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu painos. Tammi, Helsinki.

Turunen, Anna 2016. Sähköpostihaastattelu 18.10.2016. Helsinki: Liipolan valoteos.

Valomerkki 2012. Kirkko ja kaupunki. Arkisto. Unelmien talo nousee. Viitattu 20.10.2016. <http://www.valomerkki.fi/kirkko-ja-kaupunki/kirkko-ja-kaupunki-arkisto/unelmien-talo-nousee?searchterm=Unelmien+talo+nousee>

Valomerkki. 2016. Seiniä ja yhteisöllisyyttä rakennetaan yhtä aikaa. Viitattu 26.9.2016. <http://www.valomerkki.fi/aiheet/kaupunki/seinia-ja-yhteisollisyytta-rakennetaan-yhtaikaa>.

Vilkama, Katja. 2012. Kantaväestön ja maahanmuuttajien alueellinen eriytyminen pääkaupunkiseudulla. Helsingin seudun suunnat 3/2012. Viitattu 17.10.2016.
www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/12_08_31_Seudun_suunnat_3_art.pdf

Vilkama, Katja. 2011. Yhteinen kaupunki eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus. Viitattu 17.10.2016.
http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/11_11_21_Tutkimuksia_2_Vilkama.pdf

Yle. 2016. Uutiset. Aasukkaat teippasivat silkkipaperia ikkunaansa koska kannattaa tehdä niin. Viitattu 2.11.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-9265324>

LIITE 1

Apuja osallistamiseen - kymmenen huomiota

1. Tutustu alueeseen jossa aiot toimia. Tällöin tavoitat myös seillä asuvat ihmiset.
2. Tutustu alueen toimijoihin, olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen on tärkeää. Yhdistykset, koulut, kirjastot, kaupat, kapakat, pizzeriat ja taloyhtiöt, he ovat sinun yhteistyökumppaneitasi.
3. Vanhojen paikallisten virtauksien tunnistamisesta voi olla apua.
4. Lähiön identiteetin tunnistaminen - mikä on heidän juttunsa.
5. Löytää tila / toimija / ratkaisu jonka kautta asukkaat ovat tottuneet toimimaan esim. kirjasto.
6. "Low-tech tavat": ovikellojen soitto, rappukäytäviin jätettävät ilmoitukset, kauppojen ilmoitustaulut, asukastilaisuudet, puskaradio ja aktiivisten asukkaiden hyödyntäminen. Näillä keinoilla tavoita sosiaalisenmedian ulkopuolelta ihmiset parhaiten. Markkinoinnin toistot ovat tärkeitä.
7. Ota huomioon kieli. Kaikki eivät ymmärrä suomea tai englantia. Tulkkien käyttö on suotavaa. Eri yhteisöistä löytyy varmasti halukkaita auttajia. Löytämällä yhteisöstä avain henkilöitä joiden osallistuminen innostaa muut mukaan.
8. Avoin kommunikaatio ja läsnäolo lisää luottamusta alueen ihmisten ja sinun välille.
9. Vuodenaika kannattaa ottaa huomioon - milloin toimintakokeiluja tehdään. Sää, pimeys sekä lämpötila vaikuttaa tempauksien toteutukseen mutta mikä tärkeintä on ajankohta. Lomakautena tavoitetaan eri ihmisiä. Tiettyinä ajankohtina tapahtumia järjestetään paljon.
10. "Hei, täällä tapahtuu jotain positiivista" Luomalla "pöhinää" lisätään turvallisuuden tunnetta sekä herätetään kiinnostusta ihmisissä.

LIITE 2

Teema 1 Lähiöiden osallistaminen ja yhteisöllisyys

Millaisin keinoin yhteisöllisyyttä kehitetään?
Miksi osallistaminen on tärkeää?
Miten lähiöiden ihmiset saadaan yhdessä tekemään asioita?
Mitä taitoja vaaditaan taitelijalta tehdä yhteisötaidetta?
Onko taiteellisella laadulla väliä?

Teema 2 Lähiö-hankkeesi/projektisi

Millä tavalla valittu kohde valikoitui?
Mistä projektin idea (tarve) syntyi?
Milla tavalla lähditte toteuttamaan ideaanne?
Ketkä olivat kohderyhmää?
Kuinka tavoititte heidät? Tavoititteko kohderyhmän ulkopuolisia henkilöitä, ryhmiä?
Kuinka saadaan lähiöiden todelliset käyttäjät eli asukkaat mukaan?
Miten teidät otettiin vastaan lähiössä?
Tuliko yllättäviä tilanteita?

Teema 3 Hankkeen/projektin onnistuminen

Mitkä olivat hankkeenne tavoitteet?
Miten saavutitte asettamanne tavoitteet?
Mitä muuttaisit projektissa/hankkeessa jos voisitte?
Mitä hanke opetti teille?